

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ

Досліджуються проблеми рівного доступу до якісної загальної середньої освіти в Україні на основі чинного законодавства України.

Ключові слова: нормативно-правовий акт, рівний доступ, якість загальної середньої освіти, загальноосвітній середній заклад.

Постановка проблеми. Якісна освіта розглядається сьогодні як один з індикаторів високої якості життя, інструмент соціальної та культурної злагоди й економічного зростання. Міжнародне співтовариство хвилюють питання якісної освіти з проекцією на набуття молоддю життєвих компетентностей, її успішне входження у сучасне суспільство.

Україна також приділяє велику увагу проблемі якості освіти, проголошуючи її “національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту” [1].

Шлях до європейської та світової інтеграції, обраний Україною, зумовлює необхідність інтенсивних змін в усіх галузях суспільного життя. Поза сумнівом, це стосується і сфери загальної середньої освіти. Роль школи набуває особливої значущості у становленні та розвитку особистості, визначенні її життєвих пріоритетів та окресленні планів на майбутнє. Шкільна освіта повинна перетворитися на новий стратегічний напрямок демократичної держави.

Ступінь наукової розробки проблеми. Питання законодавчої регламентації рівного доступу до якісної загальної середньої освіти розкриваються у працях М. В. Ворона, О. І. Локшиної, Т. О. Лукіної, Ю. М. Найди та ін. Однак немає комплексних монографічних досліджень з даної проблематики.

Метою статті є дослідження проблеми рівного доступу до якісної загальної середньої освіти в Україні на основі чинного законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Від початкової та середньої освіти, які закладають фундамент для успішного розвитку особистості та розкриття її потенціалу, значною мірою залежить ефективність функціонування і старшої школи, та, врешті-решт, результат, що його має продукувати освітня система – висококваліфікована особистість з активною життєвою позицією.

Завдання забезпечення громадянам умов для рівного доступу до освіти, насамперед шкі-

льної, стало одним з головних у політиці більшості держав світу. З середини минулого століття дії окремих країн щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти активізувались і набули характеру чітко визначеної загальносвітової тенденції. В Україні одним з пріоритетних напрямів державної політики в освітній галузі є гарантування права на здобуття безкоштовної якісної загальної середньої освіти, як конституційного права людини, та реалізація принципу наступності в освіті. Проте, рівень охоплення дітей і підлітків загальною середньою освітою в Україні не відповідає законодавчо затвердженим нормам.

Проблема незабезпечення рівного доступу до якісної шкільної освіти в Україні є сукупним результатом негативної дії різноманітних зовнішніх і внутрішніх чинників. Одним із найвагоміших факторів впливу виступає недосконалість чинного освітянського законодавства та недієвість механізму його реалізації.

Доступність загальної середньої освіти є однією з необхідних умов забезпечення державою її якості. Оскільки загальна середня освіта в Законі України “Про загальну середню освіту” визначається як обов’язкова, то низький рівень охоплення нею дітей відповідної вікової категорії можна вважати як один з показників її недостатності [2].

Рівень доступності освіти прийнято визначати за двома показниками: фінансовою доступністю освітніх послуг та фізичною доступністю закладів освіти для більшості громадян [8, с. 10].

Конституція України гарантує безкоштовне надання загальної середньої освіти. З цього випливає, що фінансова доступність освітніх послуг має визначатися не платоспроможністю населення, а обсягами бюджетних асигнувань на потреби шкільної освіти. Саме тому рівень економічного розвитку країни стає необхідною умовою забезпечення фінансової доступності освітніх послуг у цілому.

На жаль, в останні роки намітилася тенденція щодо фізичного та фінансового обмеження доступності загальної середньої освіти, у першу

чергу, для дітей з малозабезпечених родин та з сільської місцевості. Така ситуація призводить до порушення конституційного права людини на здобуття якісної освіти, у тому числі загальної середньої, окремих положень Конвенції про права дитини, а також принципів наступності та неперервності освіти.

Перебування економіки України протягом останнього десятиліття у кризовому стані обумовило зміни в перерозподілі коштів державного бюджету між окремими напрямками, що проявилось в недостатньому рівні бюджетного фінансування освіти загалом, і загальної середньої освіти, зокрема. Абсолютні значення видатків на потреби загальної середньої освіти зростали з року в рік, причому темпи їх щорічного приросту перевищували 10% [21-27]. Проте тривале падіння ВВП призвело до того, що протягом 1990-2001 років на загальну середню освіту у середньому виділялось 4,7% ВВП, а на потреби загальноосвітніх навчальних закладів – лише 2,2% ВВП.

Наведені дані свідчать про те, що протягом цих років не виконувалась законодавчо затверджена норма щодо бюджетного фінансування освітньої галузі (ст. 61 Закону України “Про освіту”) [3]. Крім того, прийняття у 1993 році Національної програми “Освіта” потребувало додаткових бюджетних асигнувань у розмірі 25% від цієї суми. Проте, за даними аналітичних матеріалів, підготовлених Міністерством освіти України у 1994 р. передбачалося виділити на всю освітню галузь 9,7% валового національного доходу, але фактично ці витрати становили лише 6,6%: “фінансувалися фактично лише витрати на заробітну плату, причому із запізненням на 2-3 місяця. Інші статті витрат фінансувалися у незначних розмірах, через що значно скоротився обсяг будівництва та капітального ремонту, майже зовсім припинилося оновлення лабораторної бази, практично припинилася комп’ютеризація навчального процесу” [10, с. 36].

Отже, попри те, що в Україні величина бюджетного фінансування знаходиться приблизно на рівні середнього значення постсоціалістичних країн Центральної, Східної Європи та Балтії, вона продовжує залишатись значно нижчою від законодавчої норми та не задовольняє потреби системи загальної середньої освіти.

Щодо рівня фізичної доступності загальної середньої освіти, то одним із перших чинників, що негативно впливає на рівень її доступності є низький рівень заробітної плати вчителів. Починаючи з 1997 р., приріст середньої заробітної плати в освіті значно зменшився порівняно з ро-

стом середнього рівня зарплат в Україні та зарплат держслужбовців. Наприклад, у 2000 р. приріст зарплати у всіх галузях економіки сягнув 29,2%, в освіті – 9,9%, а в системі державного управління – 45,9 % [21-27]. Щоправда, з 2001 р. ситуація почала виправлятися на краще – станом на початок 2002/2003р. зарплата вчителів державних шкіл майже досягла прожиткового мінімуму (99,4 %) [29, с. 218].

Отже, всупереч спробам уряду України за останні роки поліпшити ситуацію щодо збільшення рівня матеріального забезпечення вчителів, намітилася тенденція до збільшення розриву між середніми зарплатами вчителів і працівниками промислової сфери та структури органів державного управління.

Президент України у своєму Посланні до Верховної Ради України в 2002 році основною причиною виникнення кадрового дефіциту в навчальних закладах назвав невідповідність заробітної плати вчителів прожитковому мінімуму [11, с. 54]. Головна причина цієї проблеми криється не в тому, що вищі навчальні заклади готують недостатню кількість педагогів, а в тому, що випускники не йдуть працювати до школи, а старі кадри лишають викладацьку діяльність у пошуках оплачуванішої роботи.

Іншим чинником обмеження фізичної доступності до загальної середньої освіти є відсутність навчальних закладів в окремих населених пунктах. Попри те, що Україна має досить розгалужену мережу загальноосвітніх навчальних закладів, проблема їх доступності на селі сьогодні дуже актуальна [17-20]. Так, станом на початок 2011 року мережа сільських загальноосвітніх шкіл включала лише 13,3 тисячі одиниць. З них – школи I ступеня становлять 12,2%, I-II – 36,2% і I-III – 50,8%. Загалом у них навчається 1,4 млн. учнів.

Загальна забезпеченість сільських поселень школами становить 46,7%; у т.ч. у 36,6% населених пунктах, що не мають шкіл, чисельність дітей та молоді віком 7-17 років становить 20-50 і більше осіб. Крім цього, 224,1 тис. дітей шкільного віку проживають за межами пішохідної (на відстані більше 3-х км) доступності і потребують підвезення.

За даними Державної служби статистики станом на початок навчального року 2010/2011 в Україні налічувалося 20,3 тис. загальноосвітніх навчальних закладів; при цьому станом на 1990/1991 в Україні налічувалося 21,8 тис. загальноосвітніх навчальних закладів, а найбільшу кількість за роки незалежності було зафіксовано станом на початок навчального року 1995/1996 – 22,3 тис.

За даними Міністерства освіти і науки України в 2009 році кількість загальноосвітніх середніх шкіл скоротилася майже на 400, а в 2010 році – на 115, у тому числі було закрито більше 80 сільських шкіл. Щоправда, словом “закриття” високопосадовці намагалися не оперувати – його замінили на “призупинення діяльності” (у селах, де учнів замало).

Річ у тім, що до кінця 2009-го року на закриття сільських шкіл діяв “мораторій” Верховної Ради України. І закривати школу – місцева влада не мала права, формально її просто “замікали”, а дітей – починали возити в села з більшими школами.

У квітні 2011 року Верховна Рада України не підтримала законопроект про встановлення мораторію на закриття державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості на період до 1 липня 2012 року. Відповідно, констатуємо той факт, що і по сьогоднішній день місцеві органи влади, які утримують навчальні заклади за рахунок власних бюджетів, приймають рішення про закриття шкіл. Так, першого вересня 2011 року не розпочали свою діяльність школа № 3 у м. Макіївка, школа № 3 у м. Лисичанськ, школа № 111 у м. Донецьк. Однак перелік цим, на жаль, не обмежується.

Отже, на сьогодні для значної кількості дітей шкільного віку з сільської місцевості фізична доступність загальної середньої освіти є обмеженою, що в майбутньому призведе до обмеженого доступу до вищої освіти.

Актуальним питанням сьогодення є і забезпечення доступності до якісної загальної середньої освіти дітей з особливими потребами, до яких належать: діти з проблемами фізичного та розумового розвитку, з психоневрологічними захворюваннями, захворюваннями серцево-судинної системи, з малими і затухаючими формами туберкульозу, а також діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.

Для забезпечення права на якісну освіту цих дітей міжнародна практика пропонує дітям з особливими потребами широкий вибір доступних форм здобуття освіти: індивідуальну, дистанційну, екстернатну, “школи консультаційних класів”, “школи другого шансу”, “вечірні школи”, а також “включені” (“інклюзивні”) форми навчання. Останні дають змогу дітям із особливими потребами навчатися спільно зі своїми ровесниками, що ефективно впливає на рівень їхньої соціалізації.

В Україні спеціальна освіта має складну, розгалужену й диференційовану систему навча-

льно-виховних (корекційних) закладів, реабілітаційних і медико-педагогічних центрів, навчально-виховних комплексів, спеціальних (корекційних) класів при середніх закладах освіти тощо. Розвиток системи спеціальної освіти спрямований на подальшу диференціацію і вдосконалення діючої мережі корекційних закладів, відкриття нових типів закладів, у яких надаватиметься комплексна допомога й підтримка дітям із особливими потребами, а також із залученням їх до загальноосвітніх шкіл [4].

Закони України “Про освіту” та “Про загальну середню освіту” надають можливість батькам дітей з особливими потребами обирати різні форми навчання (в спеціальній школі, школі-інтернаті, навчально-реабілітаційному центрі, у корекційних класах при загальноосвітній школі, дитсадку-школі, надомного навчання, у формі екстернату тощо).

Питання освіти дітей з особливими потребами регулюється також законодавством про інвалідів, зокрема, Законом України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, “Про реабілітацію інвалідів в Україні”, нормативними документами у цій сфері та міжнародними договорами з питань прав інвалідів. Норми щодо освіти дітей-інвалідів містить і Закон України “Про охорону дитинства”.

Проте, як свідчить практика, в нашій державі немає необхідної кількості спеціальних (корекційних) закладів, кваліфікованих кадрів тощо. Назріла потреба проведення якісних змін існуючої системи спеціальної освіти. І, в першу чергу, це стосується змін у законодавстві. Норми вищезгаданих законів з питань освіти дітей з особливими потребами не узгоджені між собою. Законодавчо не введений навіть термін “діти з особливими потребами” (діти з особливими освітніми потребами), зустрічаються терміни діти-інваліди; діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку; особи, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах; діти-інваліди та діти з вадами розумового або фізичного розвитку.

Правове регулювання питань інклюзивної освіти знаходиться практично в зародковому стані. Відсутнє спеціальне законодавство з питань освіти дітей з особливими потребами.

Конвенція ООН про права дитини як документ міжнародного рівня автоматично висуває вимоги до кожної держави щодо приведення національного законодавства у відповідність з цією “всесвітньою конституцією прав дитини”. Наша держава на цьому шляху робить свої прогресивні кро-

ки. За останні роки набуває інтенсивного розвитку державна підтримка дітей з особливостями психофізичного розвитку, сприяння втіленню прогресивних ідей у практику. Однак цього недостатньо.

Певні категорії дітей в Україні позбавлені рівного доступу до якісної освіти. У 2004 році в Україні було зареєстровано 135773 дитини з особливими потребами віком до 16 років, що становить 1,8 процентів від загальної кількості дітей в Україні. За даними Міністерства освіти і науки України у 2005/2006 навчальному році освіту у спеціально організованих умовах здобувають 54,1 тис. дітей, які потребують корекції фізичного або інтелектуального розвитку у 396-ти спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах. За даними Міністерства праці та соціальної політики України у системі соціального захисту діють (на кінець 2004 р.) 56 будинків-інтернатів для дітей з різними психофізичними проблемами, де перебуває 7716 дітей [1]. А це, у свою чергу, задовольняє освітні потреби лише 30 % дітей з особливими потребами.

Однією із форм навчання дітей з особливими освітніми потребами є нова, але визнана у багатьох країнах світу інклюзивна форма освіти, яка забезпечує безумовне право кожної дитини навчатися у загальноосвітньому закладі за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов. В Україні модель інклюзивної освіти почала набувати значення переважно за ініціативи громадських організацій.

Інклюзивна освіта – це процес, у якому школа намагається відповідати на потреби усіх учнів, вносячи необхідні зміни до навчальної програми та ресурсів, щоб забезпечити рівність можливостей. Створення та розвиток умов для отримання якісної освіти в загальноосвітньому закладі для дітей з особливими навчальними потребами – одне з основних завдань Всеукраїнського фонду “Крок за кроком”, який було засновано в 1999 році Міжнародним фондом “Відродження” (м.Київ) та Міжнародним центром розвитку дитини (Вашингтон, США).

Місією фонду є забезпечення рівного доступу до якісної освіти усіх дітей з активним залученням сімей та місцевих громад в освітній процес. Місія Всеукраїнського фонду “Крок за кроком” базується на цінностях відкритого демократичного суспільства, які включають в себе індивідуальний підхід до навчання до кожної дитини, включаючи дітей з особливими потребами, дітей національних меншин, дітей сиріт; рівний доступ та забезпечення умов для отримання якісної освіти для усіх дітей; активне залучення сімей та громади до освіт-

нього процесу; розширення ролі школи як осередку розвитку місцевих громад. Реалізація місії фонду сприяє процесам демократизації та гуманізації системи освіти України.

З метою виконання місії щодо втілення демократичних цінностей у системі освіти України, Фонд ініціює освітні проекти і програми спільно з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Інститутом спеціальної педагогіки АПН України, іншими державними та громадськими організаціями [1]. В основу програм Фонду покладено демократичні цінності відкритого суспільства як передумова інтеграції України в Європейську спільноту.

У рамках програми “Інклюзивна освіта” Фондом було реалізовано проекти: “Реалізація прав людини через рівний доступ до якісної освіти” (2001-2002 рр.), “Змінимо світ для дітей з особливими потребами – кроки до партнерства” (2002 р.), “Адвокатство батьків – обстоювання права на інклюзивну освіту для дітей з особливими потребами” (2003р.), “Розвиток модельних центрів інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами” (2003-2005 рр.), “Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими потребами” (2005-2007 рр.) та ін.

За підтримки Фонду прав інвалідів з 1 вересня 2010 по 31 серпня 2011 року реалізовувався проект “Громадянське суспільство – за захист прав дітей з особливими потребами на рівний доступ до якісної освіти” [5].

Проект присвячений проблемам дітей-інвалідів щодо отримання можливості вчитися зі своїми однолітками і отримувати такий важливий досвід комунікації у міні-суспільстві, яким є школа.

Незважаючи на позитивні кроки з боку держави щодо забезпечення рівного доступу до якісної загальної середньої освіти, нестача державних коштів для підтримки нормального функціонування загальноосвітніх закладів, малодоступність навчання для дітей з особливими потребами та зниження доходів населення є найвагомішими причинами, що призвели до зменшення в Україні показника охоплення дітей загальною середньою освітою як первинної ланки системи освіти та порушення проголошених у законодавчих документах основних стратегічних ліній і принципів державної освітньої політики.

Для спроби виходу з такої ситуації доцільно було б оновити чинне освітянське законодавство України, привести його у відповідність до міжнародних документів та прийняти ряд нових нормативно-правових актів у сфері загальної середньої освіти.

На думку Т. Лукіної, для розв'язання багатьох освітніх і соціальних проблем, у тому числі й проблеми підвищення рівня доступності загальної середньої освіти в Україні, бачиться доцільним запровадження механізму державно-громадського управління якістю освіти [8, с. 18].

Цей механізм має формуватись з урахуванням ієрархічності чинної нині системи державного управління освітою, бути заснований на державно-громадській формі управління та забезпечувати управлінський вплив на різноманітні чинники, які безпосередньо чи опосередковано визначають рівень доступності загальної середньої освіти, а отже, і її якість.

Для ефективного функціонування механізму державно-громадського управління освітою, Т. Лукіна виділяє декілька умов його створення. До них належать: 1) забезпечення прозорості прийняття рішень та ієрархічність структури, тобто створення відповідних об'єднань (підключальні ради загальноосвітніх навчальних закладів, учнівські ради та батьківські комітети, міського і, особливо, обласного та національного рівнів, громадські організації, спілки педагогів та інші утворення); 2) активність так званого "людського чинника", тобто ініціативи та потенціалу членів цих об'єднань та громадськості; 3) затвердження відповідних нормативних документів, які встановлюватимуть коло завдань, права, обов'язки та повноваження цих організацій на всіх рівнях державно-громадського управління освітою; організація постійного незалежного (зовнішнього) спостереження, стеження за станом і процесами, що відбуваються у системі загальної середньої освіти на всіх рівнях, оцінювання результативності управлінської діяльності та громадського впливу [8, с. 18-19].

Це означає, що одним з головних елементів запропонованої моделі є створення на законодавчому рівні та у реальному суспільному житті мережі регіональних центрів моніторингу якості загальної середньої освіти, які займатимуться одержанням, узагальненням та інтерпретацією інформації про діяльність освітньої системи на всіх етапах і рівнях її функціонування.

Висновки. Від рівня доступності загальної середньої освіти, а також її якості, значною мірою залежить і доступність, якість функціонування вищої та професійно-технічної освіти, а значить і реалізація принципу наступності в освіті.

Отже, забезпечення рівного доступу та реалізація принципу обов'язковості шкільної освіти вплине не лише на поліпшення якості загальної середньої освіти як першої освітньої ланки, а й удосконалив механізми державного управлін-

ня освітою та зміцнить інтелектуальний потенціал вищої освіти в особі абітурієнтів. Належна і своєчасна модернізація освітнянської законодавчої бази буде сприяти розбудові високоякісної системи загальної середньої освіти, що відповідатиме найкращим світовим тенденціям, забезпечувати рівний доступ до якісної освіти.

Список літератури

1. Ворон М.В., Найда Ю.М. Інклюзивна освіта: українські реалії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/index.php?go=Inklus&id=19>
2. Закон України "Про загальну середню освіту" від 13.05.1999р., № 651-XIV // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – С. 103 – 126
3. Закон України "Про освіту" від 23.05.1991р. № 1060-XII // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – С. 11 – 38.
4. Законодавство України у сфері загальної освіти на відповідність до міжнародних документів у галузі прав людини. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ussf.kiev.ua/index.php?go=Inklus&id=44>
5. Захист прав дітей з особливими потребами на рівний доступ до якісної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gurt.org.ua/partnerships/7489/>
6. Лукіна Т.О. Доступність здобуття освіти: аналіз результатів міжнародного дослідження // Шкільний світ. – 2000. – № 24 (80). – С. 1 – 16.
7. Лукіна Т.О. Реалізація освітньої державної політики України: аспект доступності освіти // Статистика України. – 2003. – № 4. – С. 30 – 33.
8. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під заг. ред. О.І.Локшиної – К.: К.І.С., 2004. – 160 с.
9. Національна доктрина розвитку освіти України / II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. – К., 2002. – С.143.
10. Освіта в Україні 1992 – 1994 рр. (інформаційно-аналітичний матеріал до розгляду на III сесії Верховної Ради України). – К., 1995. – 65 с.
11. Послання Президента України до Верховної Ради України: про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2002 році. – К., 2003. – 473 с.
12. Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні / Указ Президента України від 09.10.2001р. № 941 // <http://www.kuchma.gov.ua/>.

13. Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти / Указ Президента України від 02.06.1998 р., № 580 зі змінами 15.02.1999 р., № 174 // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – С. 95 – 96.
14. Про Національну доктрину розвитку освіти / Указ Президента України від 17.04.2002 р., № 347 // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4 – 6.
15. Про підсумки роботи загальноосвітніх та професійно-технічних закладів у 2000/2001 навчальному році та основні завдання на новий навчальний рік / Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 16.08.01, №9/1 – 3 // Інформ. зб. МОН України. – 2001. – № 20. – С. 3 – 12.
16. Система освіти в Україні: стан та перспективи розвитку // Національна безпека і оборона. – 2002. – № 4. – С. 1 – 35.
17. Статистичний збірник. Загальноосвітні, позашкільні, дошкільні та професійно-технічні навчальні заклади (1996 – 2000 р.р.). – К.: Компас, 2001. – 136 с.
18. Статистичний збірник. Загальноосвітні, позашкільні, дошкільні та професійно-технічні навчальні заклади (2000 – 2001 р.р.). – К.: Компас, 2002. – 112 с.
19. Статистичний збірник. Загальноосвітні, позашкільні, дошкільні та професійно-технічні навчальні заклади (2001 – 2002 р.р.). – К.: Компас, 2003. – 112 с.
20. Статистичний щорічник України за 1995 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України. – К.: Техніка, 1996. – 576 с.
21. Статистичний збірник. Загальноосвітні, позашкільні, дошкільні та професійно-технічні навчальні заклади (2002-2003 р.р.). – К.: Компас, 2004. – 112 с.
22. Статистичний щорічник України за 1996 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / Відп. за вип. О.Г. Осауленко. – К.: Українська енциклопедія, 1997. – 618 с.
23. Статистичний щорічник України за 1997 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / Відп. за вип. О.Г. Осауленко. – К.: Українська енциклопедія, 1998. – 623 с.
24. Статистичний щорічник України за 1998 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / За ред. О.Г. Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Техніка, 1999. – 576 с.
25. Статистичний щорічник України за 1999 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / За ред. О.Г. Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Техніка, 2000. – 645 с.
26. Статистичний щорічник України за 2000 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / За ред. О.Г. Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Техніка, 2001. – 598 с.
27. Статистичний щорічник України за 2001 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / За ред. О.Г. Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Техніка, 2002. – 644 с.
28. Статистичний щорічник України за 2009 рік: Довідкове видання / Міністерство статистики України / За ред. О.Г. Осауленка; відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Техніка, 2010. – 567 с.
29. Україна у цифрах у 2003 році: Короткий статистичний збірник / Державний комітет статистики України / Відпов. за вип. В.А. Головка; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2004. – 272 с.

Стаття надійшла до редколегії 17 березня 2011 року.

Рекомендована до опублікування у “Віснику” членом редколегії М.В. Никифороком.

R.L. Kovalchuk

LEGAL ASPECTS OF PROBLEM OF THE QUALITY OF SECONDARY EDUCATION IN UKRAINE

Summary

The problems of a level of access to quality secondary education in Ukraine on the basis of current legislation of Ukraine.

Key words: legal act, even access, quality of secondary education, general secondary institution.

Р.Л. Ковальчук

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ КАЧЕСТВА ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Аннотация

Исследуются проблемы равного доступа к качеству общего среднего образования в Украине на основе действующего законодательства Украины.

Ключевые слова: нормативно-правовой акт, равный доступ, качество общего среднего образования, общеобразовательное среднее учреждение.